

‘Ik ben
van hier,
maar ook
van daar’

INTERVIEW

Met Stichting Pelita zet **Rocky Tuhuteru** (61) zich in voor mensen uit voormalig Nederlands-Indië. Opgegroeid in Nederland, gezegend met Molukse roots. 'Ik heb meerdere loyaliteiten.'

Ron Kosterman

Foto's Guido Benschop

'G od hebbe haar ziel,' zegt Rocky Tuhuteru zachtjes, als het over de wilskracht

van zijn in 2011 overleden moeder gaat. 'Ik ben ongelooflijk trots op haar dat ze halverwege de jaren zestig die stap heeft gezet.' Rocky woonde met zijn ouders in kamp IJsseloord bij Capelle aan den IJssel, naast Rotterdam, in zo'n speciaal Moluks woonoord. Zijn moeder wilde voor de toekomst van haar kinderen weg uit het kamp. Zijn vader niet, maar die had 'thuis niet veel te vertellen'. De gemeente Maarssen, bij Utrecht, had huizen voor Molukkers beschikbaar. Daar togen de Tuhuteru's heen.

Rocky was zeven. In Maarssen maakte hij de lagere school af. In Utrecht volgde hij het lyceum en studeerde hij een paar jaar – eerst theologie, later rechten – totdat de radio hem riep. Hij ging presenteren bij de NOS. Zijn mooie basstem was lang te horen in het sportprogramma *Langs de Lijn*. Tuhuteru was de eerste Molukse tv-presentator in Nederland, vanaf 1994, van *Ontbijt TV*, met Dieuwer-tje Blok. In 2003 was hij klaar met radio

en tv en begon hij een media- en communicatiebureau.

De cirkel is rond, lijkt het. Tuhuteru is sinds maart directeur van Stichting Pelita, een welzijnsorganisatie voor mensen die in de jaren na de Tweede Wereldoorlog vanuit voormalig Nederlands-Indië naar Nederland kwamen. Zoals zijn ouders. Die kwamen in 1951. Moeder was veertien, toen ze in Amsterdam op de kade stapte. Vader was zeventien en zette in Rotterdam voet aan de grond. 'Mijn ouders hebben elkaar ontmoet in het woonoord bij Muiderberg. Ze zijn in Muiden getrouwd. Daarna verhuisden ze naar Capelle.

'Ik ben heel dankbaar dat ik me, in de nazomer van mijn loopbaan, bij Pelita mag inzetten voor mensen die tegen wil en dank zijn gemigreerd uit een voormalige kolonie. Dat ik ondersteuning kan bieden aan oorlogsgetroffenen en hun nazaten die nog steeds gebukt gaan onder het leed. Dit is belangrijk werk.'

De meer dan vriendelijke Tuhuteru ontvangt in het Museum Sophiahof in Den Haag, een prachtige plek waar 'we de gezamenlijke geschiedenis met grote groepen in de Nederlandse samenleving kunnen delen'. Pelita is partner in het museum, net als onder meer het Indisch Herinneringscentrum en het Moluks Historisch Museum.

Op 15 augustus is de jaarlijkse herdenking van de bevrijding van Nederlands-Indië van de Japanse bezetter en alle slachtoffers van die bezetting. Dat gebeurt iets verderop, bij het Indisch Monument. De bevrijding is 75 jaar geleden. Corona gooit roet in het eten. 'Met Pelita houden we de herdenking in Sophiahof. Via een livestream volgen we het programma bij het Indisch Monument. 's Avonds hebben we een evenement in de Cruise Terminal in Rotterdam.'

Onlangs werkte hij mee aan een uitzending van het tv-programma *Andere Tijden Sport* over de eerste gekleurde spelers in het Nederlands elftal. Tuhuteru sprak over Simon Tahamata, de Molukse linksbuiten die in de tweede helft van de jaren zeventig furore maakte bij Ajax en Oranje. En hij vertelde over Giovanni van Bronckhorst, zijn vriend. De oud-speler en trainer van Feyenoord was

Rocky Tuhuteru (Capelle aan den IJssel, 1959) is directeur van Stichting Pelita. Hij werkte lang voor radio en tv. Oudste uit een gezin van vijf kinderen. Hij is vrijgezel, heeft zelf geen kinderen, maar is peetvader van twee volwassen neven.

zo'n tien jaar terug de eerste aanvoerder van Oranje met Molukse roots.

In beeld brak 'Gio', toen hem naar zijn grootouders werd gevraagd. 'Hij realiseert zich heel goed wat die mensen hebben meegemaakt en welke offers Molukse mannen en hun echtgenotes hebben moeten brengen. Gio is van 1975, hè, maar dat zit zo diep.' En bij hem? 'Ik kan er nog steeds verdrietig om worden. Ik ben geworden wie ik ben door mijn grootouders en ouders. Hun generaties hebben er alles aan gedaan om latere generaties een zo goed mogelijk bestaan te geven.'

In 1951 kwamen een kleine dertienduizend Molukkers naar Nederland. Veel mannen waren soldaat geweest in het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger (KNIL) en hadden in de op de Japanse bezetting volgende onafhankelijkheidsoorlog aan Nederlandse zijde gevochten. Na de opheffing van het KNIL (in 1950) haalde de Nederlandse overheid ze hierheen. Tijdelijk, was de belofte. Van terugkeer kwam het nooit. Erkenning voor hun rol bleef uit. Tot op de dag van vandaag strijden oud-KNIL-soldaten daarvoor.

De Molukkers werden gehuisvest in kampen. Tuhuteru was piepjong in IJsseloord. Hij denkt met weemoed terug. 'We hadden houten barakken. Alleen koud water. Het kamp lag achter de dijk. Er was één toegangsweg. Of je weg mocht, hing af van de beheerder die in een barak bij de ingang woonde.

'Als ik eraan terugdenk, dan hoor ik lachende oudere vrouwen. Eén van de vrouwen kocht geregeld nieuwe kleren in Rotterdam. Dan liep ze te paraderen door het kamp en werd ze nageroepen: hé, Sophia Loren. Je kon bij iedereen naar binnen, deuren zaten nooit op slot. We hadden een gezamenlijke badruimte waar vrouwen ook de was deden in

van die grote betonnen bakken. Daar kwam ik twee keer per week om te douchen. De andere dagen werd ik thuis in een teiltje gewassen.

'Pas op de lagere school in Rotterdam-Oost kwam ik met witte kinderen in aanraking. Ik was het enige Molukse kindje. Ik werd weggezet, overgeslagen, ik mocht niet meedoen met voetballen. Aan het eind van de dag was ik blij dat ik weer in de bus zat. Als de bus de dijk afreed, zag ik de barakken in de verte liggen. Dan voelde ik me veilig. De dijk gaf letterlijk beschutting. Ik stapte uit, liep door het kamp en rook de nasi en de *sajuran*. Molukken aan den IJssel, ja.

'De stiefvader van mijn moeder had in het KNIL gezeten. Een oom van mijn vader ook. We zijn soldatenkinderen. Bikkels. In het kamp was ik daar niet mee bezig. Ik vond het geweldig als op 25 april de Molukse Onafhankelijkheidsdag werd gevierd. De mannen marcheerden in hun kakipakken en met baret op achter de Molukse vlag. Heel imposant. Ik wist nog niet dat ze enorm in de kou waren gezet.

'Dat kwam later. Toen leerde ik ook het Molukse gezegde kennen: geloof een Nederlander niet, want je krijgt stront voor je goedheid. De teleurstelling en de bitterheid bij de KNIL-soldaten maakten indruk op me. Het raakt me nog steeds als ik eraan denk hoe ze door het Nederlandse gezag zijn bejegend, nadat ze zich zo hadden ingezet voor de driekleur. We waren daar niet elke dag mee bezig, maar het hing wel in onze huiskamer.'

Zijn jaren in het kamp legden de basis, vertelt hij, voor de grote verbonden-

'Als ik terugdenk, hoor ik lachende oudere vrouwen'

heid die hij voelt met de Molukse gemeenschap. Die gemeenschap is, ook door het collectieve leed, hecht. Zijn moeder werd als verrader gezien, toen ze zei dat ze weg wilde uit IJsseloord.

‘Wat ze in haar kop had, had ze niet in haar kont. Mijn vader was hoekig, streng. Moeder overtuigde met een lach. Na haar dood hoefde het voor mijn vader niet meer. Hij heeft nog zeven jaar geleefd. Elke dag, in weer en wind, fietste hij naar haar graf. Hij maakte het schoon, zette een bloemetje neer, deed een gebed, en dan weer naar huis. Totdat hij een hersenbloeding kreeg. Anderhalve maand later overleed hij.

‘Ze zijn een paar keer teruggeweest in de Molukken. *Pulang*, zeggen we, we gaan naar huis. Maar ze wilden hier worden begraven. Mijn vader zei eens: ‘Ik woon langer in Nederland dan dat ik in Maluku heb gewoond. Hier heb ik wortel geschoten.’ En, zei hij erbij, mijn kinderen en kleinkinderen zijn hier.

‘De eerste grote stap in de integratie is door mijn moeder gezet. Ze stond er ook op dat wij goed Nederlands leerden. Thuis moesten we Nederlands spreken, geen Maleis. Daar ben ik haar tot op de dag van vandaag dankbaar voor.’

Tuhuteru puberde in Maarssen en Utrecht. Tegen het decor, in de tweede helft van de jaren zeventig, van de treinkapingen en bezettingen door Molukse jongeren. ‘We werden gediscrimineerd. We werden geweigerd bij discotheken. De werkloosheid onder Molukse jongeren was hoog.’

Gelukkig was daar Tahamata. ‘Simon bood troost. Molukkers konden trots zijn. We hadden een speler in het Nederlands elftal. Zie je wel: we stellen wat voor.’ In die periode braken ook artiesten als Julia Lo’ko en Daniel Sahuleka door. In 1980 had de Moluks-Nederlandse band *Massada* een nummer 1-hit met *Sajang é*.

‘Dat waren iconen voor ons. Elke gemeenschap heeft rolmodellen nodig. Ik koester ze. Ik fietste eens over de Roayaards van den Hamkade in Utrecht. Daar waren bouwvakkers aan het werk en uit hun gettoblaster galmde *Sajang é*. Ze zongen het lied letterlijk mee, terwijl ze geen idee hadden van wat de tekst betekende. Dat was zo bijzonder.’

Met de Molukkers kwam het goed. Tegenwoordig wonen er om en nabij zestig-

duizend mensen in Nederland met een Molukse achtergrond. Wat opvalt: zo’n 40 procent woont bij elkaar, in één van de tientallen Molukse wijken in het land. Tuhuteru woont zelf in Amsterdam-Zuid – in een gewone wijk, zeg maar.

‘Dat komt door die verbondenheid. Voor de derde, vierde generatie – jongeren die nooit in de Molukken zijn geweest – zijn die wijken ook een soort Molukken aan den IJssel. Ze voelen zich er thuis. De sociale cohesie is sterk. De wijken zijn Moluks erfgoed geworden. Het zijn *lieux de mémoire*. Ze zijn ontstaan als gevolg van de wijze waarop de overheid Molukkers heeft behandeld. Die wijken zullen er over decennia nog zijn. Het zijn vitale gemeenschappen die garant staan

‘Simon Tahamata, de band Massada, dat waren iconen voor ons. Ik koester ze’

voor bijvoorbeeld informele zorg. Je kijkt naar elkaar om.

‘Dat je daar woont, betekent niet dat je met je rug naar de Nederlandse samenleving staat. Ook Molukkers komen bij Albert Heijn met hun bonuskaart. We vinden het normaal dat er in New York een Joodse wijk is, een Italiaanse, een Chinese, noem maar op. Sterrenwijk in Utrecht en een compound in Wassenaar komen op hetzelfde neer. Mensen vinden herkenning bij elkaar.’

Tuhuteru was één keer in de Molukken. Eind jaren negentig deed hij er voor de televisie verslag van de onrust tussen moslims en christenen. ‘Ik zat in een busje vanaf de luchthaven. We reden door een negorij. Ik hoorde lachende en pratende kinderen. Ik dacht: dat is mijn zus, dat is mijn broer. Het voelde direct als thuis. Ik heb meerdere loyaliteiten. Ik ben van hier, maar ook van daar.

‘Van Bronckhorst werd zijn meerdere loyaliteiten gegund. Dat is tegenwoordig helaas anders met de voetballers van Marokkaanse afkomst die niet voor Oranje, maar voor het Marokkaanse elftal kiezen. Jonge mensen moeten vrij zijn in wie en hoe ze willen zijn. Het getuigt van veerkracht in de samenleving als het een Marokkaanse jongen, die verder hartstikke Amsterdams of Rotterdams is, wordt gegund om voor Marokko uit te komen. Als hij dat doet als eerbetoon aan zijn familie, laat hem. Daarmee valt hij

Nederland toch niet af? Die jongens worden afgewezen om wie ze zijn. Ik ken dat, ik weet hoe dat voelt.’

Bij de hulpverlening door Pelita spelen de begrippen cultuursensitief en contextgebonden een belangrijke rol. De gemene deler van de cliënten is dat ze Nederlands-Indië moesten verlaten, maar hun achtergronden en de redenen voor het vertrek verschillen. Je hebt de Indonesiërs (de volbloeden), de Indische Nederlanders (de halfbloeden), Molukkers, Papoea’s en witte Nederlanders (de zogenaemde *totoks*). Het gaat niet alleen om mensen die de verschrikkingen aan den lijve ondervonden. Hun nazaten kloppen ook bij Pelita aan.

De organisatie werkt samen met ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum. Daar worden Pelita-cliënten begeleid die bijvoorbeeld in Japanse kampen zaten. Hun kinderen hebben of hadden zwaar getraumatiseerde ouders. Hulp kan ook praktisch zijn. Aan ouderen die zorg nodig hebben of recht op financiële steun.

‘Als er zorg wordt geboden, dan moet de zorgverlener op de hoogte zijn van de achtergrond en de culturele kenmerken van een cliënt. Daarin investeren we bij Pelita volop. Als ik straks hulp nodig heb, dan verwacht ik van mijn begeleider ook dat hij weet waarom ik in Nederland ben, waarom mijn ouders zijn gekomen, wat ze hebben achtergelaten.

‘Voor Molukse ouderen die christelijk zijn, is de *piring natzar* heel belangrijk, een offerschaal waarop muntstukken liggen. Die heeft een centrale plaats in huis. Daar gaan ze in gebed en overdenken ze. In een verzorgingshuis moet daar ruimte voor zijn. Dat is niet altijd zo. Het wordt niet begrepen. Wij moeten ervoor zorgen dat dat begrip er wel is.’

Pelita is hard nodig. Haar doelgroep wordt gekenmerkt door vraagverlegenheid. ‘De grondhouding van Indische Nederlanders en Molukkers is: *soedah*, laat maar, ik wil u niet tot last zijn, ik regel het zelf wel. Dat komt voort uit respect voor de ander. Maar dat zelf regelen lukt vaak niet meer. Dus moet je goed luisteren en zeggen: meneer, u moet toch echt hulp in de huishouding nemen, want in uw eentje redt u het niet.

‘Op zich is dat een mooie grondhouding, ja. Maar het mag niet zo zijn dat je jezelf rechten onthoudt, omdat je de ander niet tot last wilt zijn. Vraagverlegenheid is soms pijnlijk om te zien.’ ●